

Hogyan zajlottak a létszámcsökkentések 1946-ban? ^[1]

A B-listázások hátteréről

„A közhivatalok megtisztítása: hadművelete a demokráciának. Ezt a hadműveletet tervszerűen, fegyelmezetten és a győzelem teljes elhatározottságával kell végrehajtani. A feladat nehéz. Csak a legmegbízhatóbb, megközelíthetetlen, értelmes és erélyes elvtársak alkalmasak eredményes ellátására. Aki tehát tisztogató bizottságba szóló megbízást kap, tekintse megbecsülésnek és érezze át a milliós munkásság sok évtizedes mozgalmával szemben a teljes felelősséget.”

Forrásközlésben nem a B-listázások eseménytörténetének bemutatására törekszem. Ezt már megtették előttem mások, illetve a téma nagysága egyébként is szétfeszítené jelen írás kereteit. A következő forrásközlés másra vállalkozik: a leépítéseket eddig ismeretlen oldalról kívánom bemutatni, a háttér munkálatokra, konkrétan a Szakszervezeti Tanács - delegáltjainak szánt - meghatározott instrukcióira koncentrálok.

A B-listázások hátteréről

A leépítések előzménye volt az a munka (is) amit a Magyar Kommunista Párt egyik ismeretlen, háttérben működő tagja dolgozott ki funkcionáriusainak. Ezt támasztja alá „Az Allamapparátus megtisztításáért folytatandó tömegnyilatkozások tervezete” című irat, amely egyfajta „menetrendként” is értelmezhető. Eszerint a küzdelem egybekapcsolódik az *infláció megfékezéséért folyó harccal, a reakciós szabotálások elleni harccal, a nagytőke spekulációjának, illetve a reakciónak a földesurak visszacsempészésére irányuló kísérleteinek megakadályozására*. Eppen ezért a lefolytatandó akciók tervezete szerint Budapesten először a nagyüzemekben (február 15. és 23. között), majd a kisipari szakmákban, szakosztályi, iparági, illetve szakmaközi gyűléseket kell tartani a külső kerületekben lévő helyi csoportok rendezésében. A 40-60 perces gyűléseken, amelyeken egy 20 perces előadói beszédet 4-5 perces felszólalások követhetnek, határozatokat kell elfogadni, amelyekben követelni kell az *államgépezet megtisztítását*, valamint képviseletet a szakszervezetek megbízottai számára a leépítő bizottságokban. A határozatokat el kell küldeni a két munkáspárt lapjainak, a szakszervezeti közlönynek és a szaklapoknak, vidéken a helyi munkáspárti lapoknak. Március 3-án vagy 10-én vasárnap pedig nagygyűlést kell rendezni, amelyen biztosítani kell a földmunkások és a kisbirtokosok képviselőinek részvételét is, természetesen a két munkáspárt vezérének meghívása mellett. A nagygyűlésen a tervek szerint Kossa István, Rákosi Máttyás és, Szakasits Árpád tartott 20-25 perces beszédet, s emellett lehetőséget akartak adni *egy ipari, egy szellemi és egy földmunkás számára, a dolgozó nők és az ifúság egy-egy képviselőjének* 5-6 perc erejéig. A rendezvényre mozgósítani kívánták a munkás kultúrszövetség gárdáit is. Ez a nagygyűlés egyúttal a március 15-ei ünneplés megfelelő bevezetője is lett volna. Terveik szerint február 24. és március 5. között vidéken is hasonlóképpen kell a helyi közigazgatást befolyásolni, meghívandók a helyi nemzeti bizottságok képviselői is, tapasztalataikra, szervezőképességükre támaszkodva. Az akciók irányítására, szervezésére, lebonyolítására a szakszervezeti központok 4-7 tagú bizottságokat hoztak létre. Ezalatt a háztömbök megbízottai aláírásokat gyűjtöttek a lakóktól a közigazgatás megtisztításnak követeléséért. Egy nyomtatványt írtak alá a szimpatizánsokkal, amelyben követelték a *reakciók, a korrupt elemek eltávolítását a közigazgatás kötelékéből*. Egyben kérték a kormányt, hogy a „megtisztítási munkák” végrehajtását a nemzeti bizottságok a Szakszervezeti Tanáccsal együtt végezzék el. Végül helyet követeltek a munkásságnak is a közéletben. Az események hűen követték a „menetrendet”, ami egyúttal arra is utal, hogy az 1948-tól alkalmazott szervezési és propaganda módszerek már 1946 tavaszán is „magas szinten” műveltek a kommunista párt aktivistáit.

A Szakszervezeti Tanács az akció irányítására egyfajta vezérkart hozott létre, amely országosan 610 bizottságba delegált tagokat, akik szakszervezeti titkárokból, bizalmiakból, üzemi bizottsági tagokból, szakszervezeti alkalmazottakból álló 1200-1300 fős testületet alkottak. Oroszlánrészt vállaltak a hivatalok, az államapparátus személyi adatainak felkutatásában, összegyűjtésében. Sok ezernyi kartotéket állítottak össze az alkalmazottakról.

A leépítő bizottságok háromtagúak voltak, akiket a miniszterelnök, az illetékes szakminiszter és a Szakszervezeti Tanács küldött ki. A bizottságban a miniszterelnök küldötte elnökölt. Az ülés kezdetekor kölcsönösen bemutatnák egymásnak megbízólevelüket, majd esküt tettek: „Én, mint az 5000/1946. M. E. számú rendelet 4. §-a értelmében alakított bizottság tagja (jegyzője), becsületemre és lelkiismeretemre fogadom, hogy tisztemben a minisztérium rendeletében foglaltaknak megfelelően pontosan és serényen járok el: a tudomásomra jutott hivatali titkot megőrzöm. Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az ellenem lefolytatott igazolási eljárás során, minden joghátrány nélkül igazoltam, és szolgálati helyemem nem hagytam el.”

A közigazgatási tisztogató bizottságok szakszervezeti tanácsi kiküldötteinek kötelezéseit pontosan meghatározták feljebbvalóik. A vonatkozó irat szerint: feladatuk a

„magyar dolgozók képviseletében megtisztítani a közhivatalokat az azoktól az elemektől, akik a magyar közélet és közigazgatás demokratikus voltát, eredményességét és olcsóságát akadályozzák vagy terhelik.”

A közhivatalok „megtisztítását” hadműveletként fogták fel, és ebben a szellemben fanatizálták a leépítő bizottságokba delegált párttagokat. Minden szempontból pártyszerű viselkedést követeltek meg a bizottsági tagoktól, amely természetesen a fegyelmi vétségekkel együtt kiterjedt a kiküldött tagokra is. Ha egy tagnak bármilyen véleménye, nézeteltérése adódott, azt jelentés útján kellett tisztázni. Tilos volt lemondania tiszttségéről, viszont leváltását zokszó nélkül el kellett fogadnia. Utasításokat kizárólag a Szakszervezeti Tanácstól fogadhatott el, (de az utasításokat feltétlenül követnie kellett) és csak ugyanoda volt jelentéstételi kötelezettsége. Szabályszegés esetén a legszigorúbb fegyelmi eljárás alá esett a bizottsági tag. Megszabták a viselkedésüket is. A követelmények összeállított szerint ugyanis a delegált nemcsak saját személyét, hanem „Magyarország összes dolgozóját képviseli. Megjelenésében, viselkedésében önére, magabiztosságát tanúsítson. A bizottság többi tagjaitól bizalmaskodást, kedélyeskedést ne tűrjön, ismeretlen személyekkel ne tegeződjék. Nyugalmasan, könnyelműségekbe (együttes vacsorázás stb.) ne bocsátkozzék, általában őrizze meg a befolyásolhatatlan önállóságát.” Megkövetelték ezeken kívül még természetesen a leépítő, valamint a bizottság működését szabályozó rendelet alapos ismeretét, továbbá ezeknek a szabályoknak a betartását. Elvárták, hogy a Szakszervezeti Tanács kiküldöttje legyen a legaktívabb tag. Felkészült, gyors, gyakori hozzászólásokat követeltek, és persze azt, hogy a hozzászólás vagy a javaslat olyan pontos és megcáfolhatatlan legyen, hogy az legyen a tárgyalási alap. Mindezek mellett a szorgalmat alapvető tulajdonságként tűzték a kiküldött elé. Az anyag feldolgozására az ülések előtt-alatt-után időt kellett fordítani. A másik két kiküldöttnek csak hivatalos iratok lehetnek, ezeket neki joga és egyben kötelessége is áttekinteni. A Szakszervezeti Tanácstól kapott utasításokat azonban nem lehetett senki előtt feltárni! Mivel a bizottsági kiküldetés „munkásmozgalmi és demokratikus propagandára” is lehetőséget kínált, ezért a tagoktól elvárták, hogy az efféle munkát se hanyagolják el. Amikor lehetőség adódott rá, szót kellett intézni az „érdekeltekhez a munkásság jogos és az egész ország érdekében álló álláspontjáról a tisztogató kérdésében”. A döntés során a kiküldöttnek ügyelnie kellett arra, hogy nemcsak a régi politikai eltévelyedéseket kell figyelembe venni, hanem azt is, hogy a vizsgálat alá vont illető mennyiben felel meg a „demokratikus ország” és a munkásság kívánalmainak. Nem téveszthette szem elől, hogy a tisztogatásnak felülről kell kezdődnie. A további elbocsátásoknál az egy sor szempontot adtak meg a kiküldött számára, amelyek a pártállásra, a társadalmi helyzetre, múltbéli reakciósságra stb. vonatkoztak.

Az utasítás kiterjedt a viták során tanúsított magatartásra is. Vitázni érvelve kellett, amit röviden, de velősen kellett előadni, azért is, hogy a küldött határozottan kitarhasson álláspontja mellett. Ragaszkodnia kellett indítványához a legvégsőig, ha mégsem tudta keresztülvinni javaslatát, akkor ragaszkodni kellett annak jegyzőkönyvbe vételéről. A jegyzőkönyvbe bele kellett vetetnie, hogy a másik két kiküldött szembe helyezkedett az álláspontjával, mivel ez bizonyíték lehet később, és így politikai fegyverré válhat. Egyébként is a jegyzőkönyv vezetésére különösen ügyelnie kellett. Lehetőleg a kiküldött diktálta az egyes részleteket a jegyzőkönyvvezetőnek. Nagyon fontos volt továbbá a jegyző munkájának figyelése, aki hamisíthatott, bizonyítékokat képes volt eltüntetni. Bármilyen megszerzett információit, haladéktalanul fel kellett jegyeznie és továbbítani a Szakszervezeti Tanácsnak, amellyel folyamatosan élénk kapcsolatot tartott.

A fentiekből jól látható, hogy a Szakszervezeti Tanács mit várt el kiküldötteitől: Legyen lélekletlen pártkatona, cinikus kiszolgáló csavar a gépezetben. A 80 000 főre tehető elbocsájtottak számának ismeretében kijelenthető, hogy a feladatukat jól látták el. Miután teljesítették a leépítési munkát, belőlük alakult ki a káderező hálózat magja. Később ők válogatták ki a párt számára a megfelelő, megbízható kádereket.

A kiküldött a főtájká eredeti aláírásával ellátott megbízólevelet kapott, amelyet működése alatt magánál kellett tartania, amit a munka végeztével, vagy leváltása esetén vissza kellett szolgáltatnia. A delegált tag egy erre a célra készült iratborítékot kapott kézhez, amely a működéséhez szükséges anyagot tartalmazta. A boríték belső és külső rovatai a tisztogató munka elősegítését szolgálták, használatához külön tájékoztató készült. Az iratborítékot a legsúlyosabb fegyelmi

felelősség tudatában kellett őrizni. A boríték mellé a küldött megkapta az *Utasításokat* is. A kapott tájékoztató anyag tartalmazta a rendelet részletes magyarázatát, amely az 5000/1946. sz. jogszabályt pontról pontra szétszedte, és megmutatta a küldött számára a „helyes” értelmezést. A magyarázat minden mondata a leépítések hatékonyabbá tételével íródott, egyértelmű célja a közalkalmazottak politikai alapú elbocsátása volt. Erre utal például az a magyarázat, miszerint elbocsátani kizárólag a rendelet 2. bekezdése alapján lehet (*akik nem szolgálják az ország demokratikus szellemű újjáalakítását, akik nem szorgalmasak, rátermettek*), mivel a demokrácia és az adózók ellen elkövetett súlyos véték, ha a 3. bekezdés alapján bocsátják el az alkalmazottakat (*akik hivatali tennivalók ellátása szempontjából nélkülözhetők*). Ezekon kívül felkészítő anyaggal látták el az elbírálendő hivatal szervezetéről, alkalmazottairól, valamint megkapta az adott hivatal megtartandó és elbocsátandó alkalmazottairól szóló jegyzékét is. A hivatal általános politikai és működési jellemzőiről is kapott háttér információkat (*arra szolgált, hogy a küldött minél alaposabb vitát folytathasson, az egyes személyekről is*). Kötelező volt továbbá a napi jelentéstétel, e célra külön űrlapokat adtak a delegált személynek. A jelentést - amely súlyos titoknak minősült - felettesének, az ellenőrnek kellett átadnia.

Minden közalkalmazottról a hivatalfőnöke és annak helyettese külön-külön minősítést készített. Az alkalmazottaknak ugyanakkor - főnökük kivételével - egymást is minősíteniük kellett. A hivatalvezetőket legközelebbi két felettesük minősítette. Ezt követően még a munkahelyen egy kérdőívet kellett kitölteniük az alkalmazottaknak, amely 24 kérdést tartalmazott. A kérdések között szerepeltek személyes adatok (név, eltartottak száma, születési idő stb.), a munkájukra vonatkozó kérdések (alkalmazás módja, fizetési fok, szolgálati beosztás, munkakör stb.), és igyekeztek képet alkotni az illető politikai tevékenységéről is (háborús eseményekkel kapcsolatos érintettség, elhagyta-e szolgálati helyét, igazolási szám stb.). A leépítő bizottság előtt egy újabb 12 kérdésből álló kérdőívet kellett kitölteniük az elbírált alkalmazottaknak. E kérdések fele a dolgozó politikai álláspontját kívánta megállapítani, ezt követte az anyagi, kárpótlási igény felmérése (mióta dolgozik, 60. életévét betölti-e, fizetési kategória, családi állapot, vagyon).^[14]^[2] Minden kérdésre adott válasz pontokat ért (például, ha nyugatra távozott -10 pont, ha a „felszabadulás” után nyomban jelentkezett +2 pont), és ezeket a minősítési lapon összeadva kapták meg a minősítési számot. A hivatalvezető az adatlapokat és a minősítési lapokat gondos rendben (ágazatonként, azon belül szakonként külön válogatva, illetve teljesen külön csoportosítva a leépítésre javasoltakat) az előkészítő bizottság elé terjesztette. A bírálók az alkalmazottak neve mellé számokat is írtak 1-10-ig, majd az eredményeket elosztották az elbírálók számával, és kiértékeltek. Ezután a bizottság meghallgatta az alkalmazottakat, a hivatalfőnököt, szükség esetén bizonyítási eljárást is folytattak, amelyről jegyzőkönyvet vezettek. Az előkészítő bizottság - a hivatal főnökén kívül - a szakszervezeti helyi csoport, a szakszervezeti központ, a pártok, esetleg egyéni bejelentések meghallgatása után megállapította, hogy ki az, akit elbocsátani kívánnak. Erről határozatot hoztak, aláírták, majd egy példányt megőriztek, egyet pedig az alkalmazott kapott meg. Az előkészítő bizottságok működésük befejeztével jelentést tettek az illetékes intéző bizottságnak, és a keletkezett iratokat átadták. Az elbocsátottak a határozat átvétele utáni ötödik napig észrevételt tehetnek ügyükkel kapcsolatban, amelyet az illetékes hatóság elbírál, abban az esetben, ha a dolgozó minősítési száma elérte a +5-öt. Ellenkező esetben azonnal visszautasították panaszát. Az alkalmazottak így egyszerű számokká változtak, hiszen az illetékes hatóság a rendeletnek megfelelően elbocsátotta azokat, akiknek értékelési száma alacsonyabb volt, mint a többié, ha nem volt meg a leépítendő létszám. Azonos értékelési számú alkalmazottak közül a rövidebb idő óta szolgálókat, vagy a fiatalabbakat bocsátották el.

A bürokráciában dolgozókat egyöntetűen reakciónak minősítették, hogy a politikai alkalmatlanság nyilvánításával indokolják a leépítéseket. Az 1950-es évekre átalakult, de mondhatjuk úgy is, hogy leépült maga a szakma is. Leépült, mert leépítették. Rákosi rendszernek nem volt szüksége a szakértelemre, félt is tőle. A közigazgatás személyi állománya kicserélődött, a korábbi kispolgári jelleg megszűnt, a szakmai hozzáértést felváltották a politikai megbízhatóság szempontjai. Mindezek következtében a hivatalok hatékonysága is leépült, az iskolai követelmények megszűntek, tömegessé vált az egyszerű lélekölő, rutinszerűvé váló szellemi munka, a hivatalok pusztán csak követték központi szervek utasításait. Munkások a hivatalba - hivatalnokok a fizikai munka területre: sorsok, pályák íve változtak meg, egzisztenciák mentek tönkre, családok hullottak szét a B-listázás következményeként. Így zajlottak tehát a létszámcsökkentések 1946-ban.

Cikkem készítésénél a következő őrzési helyekről használtam fel levéltári forrásokat: Budapest Főváros Levéltára (BFL IV. 1409.v - Budapest Székesfőváros Polgármesterének iratai, B-lista iratok); Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár (PIL I/274/15. 35. ö. e. - Pártok, Magyar Kommunista Párt, Közigazgatási, Jogügyi osztály, B-listázással és a revízió előkészítésével, lebonnyolításával kapcsolatos iratok); (PIL - XII/1/6. 213. és 214. ö. e. Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár, Szakszervezetek Központi Levéltára, Szakszervezeti Tanács (SZT), SZT apparátus, Az igazoló bizottságok és B-lista bizottságok szakszervezeti tagjai számára készült feljegyzések, útmutatók. Iratok a B-lista rendelet előkészítéséről, jogszabály-tervezetek és véleményezésük.)

Források

1. A B-lista bizottságban résztvevő szakszervezeti kiküldött feladatai

a. A közigazgatási tisztogató bizottságok Szakszervezeti Tanácsi kiküldötteinek kötelességei

Feladat

A *kiküldöttek feladata*, hogy a magyar dolgozók képviseletében *megtisztítsák a közhivatalokat* azoktól az elemektől, akik a magyar közélet és közigazgatás demokratikus voltát, eredményességét és olcsóságát akadályozzák, vagy terhelik. Ezzel a munkával az országot döntő lépésű visszük előbbre a demokratikus fejlődés útján.

A közhivatalok megtisztítása: *hadművelete* a demokráciának. Ezt a hadműveletet tervszerűen, fegyelmetten és a győzelem teljes elhatározottságával kell végrehajtanunk.

A feladat nehéz. *Csak a legmegbízhatóbb, megközelíthetetlen, értelmes és erélyes elvtársak* alkalmasak eredményes ellátására. Aki tehát tisztogató bizottságba szóló megbízást kap, tekintse megbecsülésnek és érezze át a milliós munkásság sok évtizedes mozgalmával szemben a teljes felelősséget.

Fegyelem

A tisztogató bizottságokba *kizárólag a Szakszervezeti Tanács jogosult* a szakszervezetek számára fenntartott helyre tagot *delegálni*. Semmiféle más szervnek (így az egyes szakszervezeteknek és pártszervezeteknek sem), nincs joga önálló delegálásra. Illetéktelen delegálással jelentkező személy eljárása: visszaélés! - A Szakszervezeti Tanács a delegálást az összes szakszervezetek és munkáspártok bevonásával intézi, részükről az akció irányításának jogát megkapta. Így a kiküldöttek, kiküldetésükkel kapcsolatban mozgalmi fegyelmi szempontból is közvetlenül a Szakszervezeti Tanács előtt felelősek, de ebbeli fegyelmi vétségeik párt- és szakszervezeti fegyelmi eljárás alá is esnek.

A Szakszervezeti Tanács kiküldöttjeinek minden szempontból *pártszerűen kell viselkednie*. Elsősorban nem szabad a Szakszervezeti Tanácsot vagy a munkáspártokat kifélni dezavualnia. Ha bármilyen különvéleménye, vagy nézeteltérése van, azt jelentés útján kell tisztázni. Szigorúan tilos a bizottságon belül tisztségéről, illetve kiküldetéséről lemondania. A Szakszervezeti Tanács részéről történő esetleges felváltását viszont zokszó nélkül és minden ellenkezés elkerülésével kell tudomásul vennie. Különösen vonatkozik a pártyszerűség kötelessége arra az esetre, ha a bizottság miniszteri kiküldöttje elvtárs. Ez esetben vele egyetértően és együttműködve kell dolgoznia és evégből a kérdéseket előzetesen megtárgyalnia. Azt azonban a Szakszervezeti Tanács kiküldöttje tartsa szem előtt, hogy a munkásmozgalmat kifejezetten ő képviseli és az irányadó álláspontnak ő van birtokában. Esetleges nézeteltérésük esetén a Szakszervezeti Tanácshoz tegyen jelentést. (A másik kiküldött pártjához, különösen akkor, ha az nem egyúttal az ő pártja is, közvetlen jelentést intéznie tilos.)

A tisztogató bizottsági kiküldött *kizárólag a Szakszervezeti Tanácstól fogadhat el utasításokat* és kizárólag a Szakszervezeti Tanácsnak tartozik jelentéstételi kötelességgel. A Szakszervezeti Tanács megbízatásával kapcsolatban, vagy a tisztogató tartama alatt közli vele, hogy kik azok, akiket ellenőrzésével megbízott, illetve kiküldetési helyén (a hivatalban) kik azok, akiktől információt igénybe vehet. Másból útbajgazítást, különösen pedig beajánlásokat elfogadnia, hacsak arra a Szakszervezeti Tanácstól külön utasítást nem kért és kapott, tilos; az ezzel kísérletezőket igazoltatnia és jelentenie kell.

A kiküldötteknek, a *Szakszervezeti Tanács adott utasításait feltétlenül követnie kell*, azoktól önkényesen eltérnie nem szabad. Ha a kapott utasításokkal kapcsolatban észrevételei támadnak, azokat jelentenie kell és megfelelő új utasításokat kell kérnie. A kapott utasításoktól való eltérés, vagy azok önhatalmú felül bírálata a legszigorúbb fegyelmi eljárás alá esik.

Viselkedés

A kiküldötteknek teljes mértékben kifejezésre kell azt juttatnia, hogy *nemcsak saját személyét, hanem a Szakszervezeti Tanácsot és azon keresztül Magyarországot összes dolgozóit képviseli*. Megjelenésében, viselkedésében önérzetet, magabiztosságot tanúsítson. A bizottság többi tagjaitól bizalmaskodást, kedélyeskedést ne tűrjön, ismeretlen személyekkel ne tegeződjék. Nyuglesekbe, könnyelműségebe (együttes vacsorázás stb.) ne bocsátkozzék, általában őrizze meg befolyásolhatatlan önállóságát.

A bizottság eljárása során a Szakszervezeti Tanács kiküldöttje ügyeljen legjobban arra, hogy a bizottság megalakulása és működése körül *semmiféle szabálytalanság ne történjék*. A bizottság működését szabályozó rendeletet jól ismerje és az ezzel kapcsolatos külön utasításokat vegye figyelembe.

Működés

A Szakszervezeti Tanács kiküldöttjének kell a bizottság *legaktívabb tagjának* lennie. Előkészületen, gyorsan, gyakran és határozottan kell a kérdéshez hozzászólnia és el kell érnie azt, hogy mindig az ő javaslata és indítványa legyen a tárgyalási alap. Amit egyszer kimondott, azt ne engedje elmellőzni, ragaszkodjék ahhoz, hogy minden megített javaslata felől döntés történjék.

A Szakszervezeti Tanács kiküldöttjének a legnagyobb *szorgalmat* kell tanúsítania a rendelkezésre álló *anyag feldolgozásában*. Erre az üléseken kívül, tehát az ülések előtt és után egyaránt sok időt kell fordítania. Az eljárás során szereplő iratokat a döntést megelőzően, de lehetőleg az üléseket is megelőzően meg kell tekintenie. Ebben ne fogadjon el semmiféle akadályt, tehát ne engedje, hogy bármilyen irat megtekintéséről szép szóval vagy egyéb indoklással lebeszéljék. A másik két kiküldöttnél csak hivatalos iratok lehetnek, ezeket joga, egyben kötelessége áttekinteni. *A Szakszervezeti Tanácstól kapott utasításokat, vagy az azzal összhangzó információkat azonban nem szabad senki előtt sem feltárni.*

A bizottsági kiküldetés munkásmozgalmi és demokratikus *propagandára* is alkalmat nyújt. A kiküldött ne mulassza el, hogy ha lehet, néhány szót intézzen az érdekeltekhez és abban fejtse ki a munkásság jogos és az egész ország érdekében összhangban álló álláspontját a tisztogatás kérdésében. Különösen igyekezzék a tisztogatás ellen a reakciós oldalról keltett hangulatot és passzivitást leküzdeni, bizonyítsa be, hogy a demokratikus érzelmű és jól dolgozó tisztviselőknek ettől az akciótól nem kell tartaniuk és nagyobb kenyerük, biztonságuk, megbecsültségük érdekében nekik is közre kell benne működniük.

Döntés

A Szakszervezeti Tanács kiküldöttje *a leépítés érdemleges eldöntésénél* ügyeljen arra, hogy nemcsak és nem elsősorban a régi politikai eltévelyedéseket kell figyelembe vennie, hanem azt, hogy az illető tisztviselő vagy az illető hivatal az adott körülmények között mennyiben felel meg és fog megfelelni a demokratikus ország és a munkásság kívánalmainak. Jól véssé agyába, hogy amennyiben valamely hatóság vagy hivatal rosszul működik, eredményt nem produkál, azért *rendszerint túlnyomórészt a vezetés felelős*. Ne tévessze szem elől, hogy *a tisztogatásnak felülről kell kezdődnie* és adott esetben elsősorban felül kell lefolynia. Szálljon szembe azzal a mindenütt várható ellenállással, amellyel a bizottság többi részében, éppen a vezetők eltávolítása során kell számolnia. Itt nincs helye megalkuvásnak! Ha a kiküldött valamely eltávolítandó vezető megtartásába belenyugszik, feladatát háromnegyed részben elárulta.

A további eltávolításoknál:

a reakciós, vagy antiszociális, vagy korrump stb. szellem fő képviselőit és terjesztőit, az úri rétegek, kijárók kiszolgálóit,

a nem-igazoltakat (népbíróvá váltóztatás nem számít!)

a nyugatosokat (minden nyugatra távozott, ill. nyugatról késve visszaérkezett: igazoltságra tekintet nélkül),

egyéb reakciókat, a távollévők közül is a reakciókat,

a jobboldali pártállásúakat,

a munka szempontjából alkalmatlan tisztviselőket,

az anyagilag másképp is biztosított (nagyvagyonú stb.),

vagy erkölcsileg összeférhetetlen állású tisztviselőket vegye figyelembe.

Ne mulassza el megfigyelni, hogy kik azok, akik az 1919-es ellenforradalom után, valamint 1939 után a reakció részéről fontos megbízatásban, soron kívüli előléptetésben vagy dicséretben részesültek; valamint kik azok, akik hivatali pályájuk során a tisztviselői mértéken túl meggazdagodtak. Ne tévessze szem elől az egyes tisztviselők múltban kapott oly fegyelmi büntetéseit, amelyek a fenti tényekre, különösen azonban a korrupcióra vagy hanyagságra utalnak. - Fokozottan vigyázzon, hogy *a hivatalba máshonnan vezényelték, vagy onnan máshová kirendeltek az elbírálásból ki ne maradjanak! Gyanúsak!*

Viták, óvatosság

A bizottságon belül sokszor kerül vitákra sor. A Szakszervezeti Tanács kiküldöttjének el kell készülnie arra, hogy *álláspontját indokolja* és egyes javaslatait érvekkel támassza alá. *Érveinek mindig legyen politikai súlya* (tehát ne kicsinyességeken lovagoljon), másrészt igyekezzék azon, hogy indokait, a tényeket és főleg kihatásait *konkretizálja*.

Mindezek ellenére érveit csak a szükséghez mérten, *röviden* adja elő, hosszas magyarázkodásra, polgári személyek agítálására ne vállalkozzék. A rövid, de velős beszéd arra szolgáljon, *hogy álláspontja mellett* mindenben, határozottan *kiharthasson*. Ismét hangsúlyozzuk, hogy a döntésnél *ragaszkodnia kell indítványához*, és nem szabad magát más vágányra átvettetnie. Ha mégsem tudná indítványát keresztülvinni, tehát ha pl. leszavazzák, akkor különvéleményét tüzetesen véssse jegyzőkönyvbe és a jegyzőkönyvben tétesse nyilvánvalóvá, hogy a másik két kiküldött az ő álláspontjával szembehelyezkedett. Ez a bizonyíték később még politikai fegyverünké válhatik.

Általában a Szakszervezeti Tanács kiküldöttje igen ügyeljen arra, hogy minden lényeges körülmény, különösen pedig a határozat és az ő esetleges különvéleménye félreérthetetlenül jegyzőkönyvbe kerüljön. A jegyzőkönyv vezetését közvetlenül ellenőrizze, érje el, hogy a jegyzőkönyv vezetője mellette dolgozzék és az egyes részleteket lehetőleg ő diktálja.

A Szakszervezeti Tanács kiküldöttje mindenképpen hasson oda, hogy a bizottság által alkalmazott, vagy az illető hivatal részéről kiküldött jegyzője megbízható, feddhetetlen személy, lehetőleg elvtárs legyen. Ne feledje el, hogy a jegyző - ha rosszindulatú - rengeteg visszaélésre (hamisítás, hamis aláírás, iratok bizonyítékok eltüntetése) lehet képes. - De bárki is a jegyző, kiküldöttünknek minden módon ellenőriznie kell. Ezért fűzettel a kezében vegyen részt minden tárgyaláson és minden módozatról, különösen azonban a leépítésekről készítsen feljegyzést. Ennek alapján a jegyzőkönyv valódiságát mindenkor ellenőrizheti és ellenőrizze is. Ha határozatot iratnak alá vele, mindig nézze meg, mit ír alá. Hiányos iratot, ha mégoly szépen ígéri is hogy tartalmát utólag kipótolják, ne írjon alá.

Kapcsolat fenntartása

A kiküldöttnek az eljárás során *tudomására jutó adatokat* haladéktalanul fel kell jegyeznie. Azt az adatot, amely a saját eljárása során értékes, fel kell használnia, azt pedig, amely máshová tartozik, azonnal be kell adnia a Szakszervezeti Tanácshoz *továbbítás* végett.

Ha erőszakos szabálytalanságokat, vagy a valóságnak meg nem felelő jegyzőkönyv-vezetést tapasztal, ennek megállapítása mellett menjen azonnal *panaszra* a Szakszervezeti Tanácshoz. A bizottságot azonban utasítás nélkül végleg elhagynia, abból „sztrájkjal” kimaradnia tilos. Szigorúan felhívjuk a kiküldötték figyelmét, hogy semmiféle *provokációba ne bocsátkozzanak*, nyilvános botrányt a saját személyükben ne rögtönözzenek.

A Szakszervezeti Tanács kiküldöttjének egész munkája során a Szakszervezeti Tanáccsal és ellenőrzőivel élénk *kapcsolatot* kell fenntartania. Az eljárás minden mozzanatáról a Szakszervezeti Tanácstól, illetve az ellenőrzőt jelentéssel tájékoztatni tartozik. A tájékoztatást nem halaszthatja el azzal az utalással sem, hogy majd a végén tesz összefüggő jelentést. Különösen akkor kell azonnal jelentést tennie, ha látható (s ez többnyire az első napokban eldől), hogy a munkásság politikai célkitűzése illetve utasítása az illető bizottságban szépszerével nem valószínűsíthető.

Összefoglalás.

Minden kiküldött legyen tisztában azzal, hogy ha a reábízott feladatot legjobb lelkiismerete szerint és állhatatosan ellátja, a felmerülő nehézségekről pedig őszintén és haladéktalanul jelentést ad, akkor a szakszervezetek és a munkásság ereje haladéktalanul megtalálja a módot arra, hogy szavát érvényre juttassa. Anélkül, hogy ezzel fenyegetőznék, ebben a tudatban járjon el. Aki meghátrál, vagy enged álláspontjából, egyénileg felelős azért, hogy a tisztogató akció frontját a reá bízott szakaszon feladta és elárulta.

Szemponatok tisztogató bizottsági kiküldöttek ellenőrzői részére.

Általában szem előtt kell tartaniuk, és felül kell bírálniuk mindazokat a követelményeket, amelyeket a kiküldöttek számára szóló szemponatok tartalmaznak.

Ezenfelül ellenőrizniük kell, hogy a kiküldöttnek adott konkrét javaslatok és utasítások mennyiben érvényesülnek. - A szükséghez képest kioktatják a kiküldöttet, vele együtt panaszt tesznek, vagy - ha a kiküldött alkalmatlannak látszik a feladatra - javasolják felváltását, súlyosabb esetben saját személyükben azonnal felváltják.

Figyelik, hogy a bizottságok a rendelkezéseknek megfelelően szabályosan működnek-e.

Megállapítják, hogy a bizottságon belül kiküldöttünknek megfelelő kezdeményezésre, aktivitásra nyílik-e módja.

Szemmel tartják, hogy a bizottság, különösen pedig kiküldöttünk, kivülről támogatásában részesül-e, kikkel működik együtt; folyik-e és kik részéről az ellenakció, - milyen az általános hangulat?

Ellenőrzik a bizottság munkájának hatását, gyorsaságát.

A tisztogatás lebonyolításának menete.

•1. Személyek.

A tisztogatással kapcsolatban kizárólag a következő személyek illetékesek; a Szakszervezeti Tanács főtitkára, mint a vonatkozó iratok aláírására egyedül jogosult személy. A közigazgatási osztály vezetője, aki mindenkire nézve, külön utalás nélkül is ellenőrné tekintendő.

Ellenőrök, akik az egységek (hivatalok, üzemek stb.) egy-egy (azonos csoportszámú) csoportjába tartozó szakszervezeti kiküldöttek mindennemű irányítására jogosultak - de kiküldetést vagy más iratot közvetlenül nem írhatnak alá.

A kiküldöttek, akik a létszámcsökkentő bizottságokba a kiküldetés tartama alatt, ill. felváltásig a Szakszervezeti Tanácsot megillető tagságot töltik be.

•2. Delegálás.

A Szakszervezeti Tanács erre a célra rendszeresített nyomtatott és a Főtitkár eredeti aláírásával eredeti aláírásával ellátott megbízólevéllel látja el a létszámcsökkentő bizottságba irányított kiküldöttet. A megbízólevél, de csakis az szolgál a kiküldött igazolására. Ezt tehát egész működése alatt magánál kell tartania, senkinek át nem adhatja. (A kiküldetéséről szóló hivatalos értesítést - a bizottság elnökének stb. - a Szakszervezeti Tanács külön intézi el; tehát ezen a címen sem vehetik el megbízólevelét.) A megbízólevelet működésének megszűntével, ill. felváltása esetén vissza kell szolgáltatni. A Szakszervezeti Tanácson kívül semmiféle más szerv nem adhat megbízólevelet, és a Főtitkárón kívül senki más nem illetékes annak aláírására.

A delegálással kapcsolatban semmiféle vitának, reklamációnak helye nincsen.

A delegálást a kiküldött ellenőre intézi, a megbízólevél és a kiküldött rendelkezésére bocsátott anyag átadásával.

Mit kap kézhez a kiküldött?

A kiküldött a működéséhez szükséges anyagot arra a célra rendszeresített nyomtatott karton iratborítékban kapja kézhez. Az iratboríték különböző belső és külső rovatai a tisztogató munka elősegítésére, ill. annak ellenőrző megőrkítésére szolgálnak. Használatára vonatkozólag a második belső oldalon lévő tájékoztató irányadó. Az iratboríték megőrzése a leg súlyosabb fegyelmi felelősség mellett kötelező. Felváltás esetén az iratboríték, valamint az irat jegyzékében feltüntetett iratok az új kiküldöttnek hiánytalanul átadandók.

Az iratboríték mellett minden kiküldött megkapja a jelen nyomtatott utasítást is. Ez is megőrzendő és felváltás esetén átadandó.

Az iratboríték iratjegyzékével többnyire a következő iratnemek kerülnek átadásra:

az illető hivatal (üzem stb.) szervezeti táblázata, ami a kiküldött áttekintésének elősegítésére szolgál;

az illető hivatal (stb.) alkalmazottainak névjegyzéke;

a hivatal általános politikai és működési szempontból történő jellemzése, amely arra szolgál, hogy a kiküldött elvi és gyakorlati alapokon - egyes személyekkel kapcsolatban is - minél alaposabb vitát folytathasson;

a hivatal megtartandó és elbocsátandó valamint közömbös alkalmazottairól szóló jegyzékek, amelyek a B-listázással kapcsolatos utasítással szolgálnak. Kötelező erejűkre nézve az iratboríték feljegyzése irányadó;

a jegyzékek mellékletét vagy kiegészítését képező kartotékok, amelyek egyes személyekre vonatkozó különleges, elsősorban terhelő adatokat tartalmaznak;

egyes külön bejelentések vagy egyéb adatok;

ezenkívül felhasználás végett napi jelentési űrlapokat kap kézhez.

Valamennyi átadott iratot az átadó az átadó ellenőrné az iratboríték iratjegyzékében fel kell tüntetnie. Meglétiüket és felhasználásukat szigorúan ellenőriznie kell.

Az iratboríték valamint az átadott iratok a leg szigorúbb titkot képezik, tartalmukat tehát a kiküldött senkinek nem tárhatja fel (még elvtársaknak sem). Egyedül az ellenőr jogosult megtekintésükre.

Napi jelentéstétel.

A kiküldött a kapott napi-jelentés űrlapok felhasználásával működésének minden napjáról jelentést készíteni és azt haladéktalanul beadni tartozik. A jelentést felelősség mellett pontosan és lelkiismeretesen kell elkészítenie. A jelentés a Szakszervezeti Tanács közigazgatási osztályának az iratborítékon feltüntetett helyiségében az ellenőrné adandó át. Minden ellenőr az átvétel végett naponta d. u. 2 és 4 óra között a nevezett helyiségben ügyeletet tart. Az ellenőr a jelentés átvételét az iratboríték hátsó, külön oldalán a keletnek megfelelő sorszámmal kézzel írt nyugtázza.

A jelentés ugyancsak titkot képez. Az ellenőrné kívül másnak átadni, vagy számára más úton hátrahagyni tilos.

Helyszíni ellenőrzés.

A csoport ellenőre a szakszervezeti kiküldöttet a bizottság működése során, ill. annak színhelyén is meglátogatja és ellenőrzi. Az ellenőrzés tényét az iratboríték megfelelő rovatában feljegyzik. A helyszíni ellenőrzés során, ha ennek szükségét látja, jogában áll a kiküldöttet saját személyével felváltania. (Természetesen a megfelelő megbízólevél stb. felhasználásával.)

Felváltás.

Az ellenőr helyszíni felváltásán kívül a kiküldött a Szakszervezeti Tanács részéről egyébként is felváltható. A felváltással kapcsolatban semmiféle felszólamlásnak, ellenkezésnek vagy igénytámasztásnak helye nincsen. (Aki az esetleges felváltásban sérelmet lát, ne vállalkozzék kiküldetésre.)

A felváltott kiküldött tartozik a számára kiadott összes iratokat az iratboríték kapcsán az új kiküldöttnek átadni, megbízólevelét pedig a Szakszervezeti Tanácsnak visszaszolgáltatni. A felváltás alapján az ellenőr az új kiküldött nevét az iratborítékre az előző megszűntnek feltüntetésével feljegyzik.

Az akció befejezése.

A létszámcsökkentés, ill. a tisztogató bizottság működésének befejeztével a kiküldött egész működéséről összefoglaló, záró jelentést készít és megbízólevelét valamint az iratboríték kapcsán valamennyi neki átadott iratot az ellenőr útján - kívánságára nyugta ellenében - a Szakszervezeti Tanácsnak visszaszolgáltatja.

Megjegyzendő, hogy a Szakszervezeti Tanács a kiküldöttnek átadott iratborítékokra és egyéb iratokra vonatkozó fizikai és szellemi tulajdonjogát fenntartja és annak megcsonbitása esetén a kiküldöttet a fegyelmi úton kívül anyagilag is felelőssé teszi.

b. A Szakszervezeti Tanács B-lista bizottsági tagjainak adott utasítások

A Szakszervezeti Tanács által a tisztogató bizottságokba kiküldött tagok kétféleképpen kapták meg utasításait: szóbelileg és írásban. Amint a bizottsági tagok személyeinek kijelölése megtörtént, a Szakszervezeti Tanács közigazgatási osztálya minden kiküldöttet berendelt a Szakszervezeti Tanács közigazgatási osztályára. Ugyanakkor mind a 16 tárcamegbízott (egy-egy minisztérium keretébe tartozó bizottságok munkájának előkészítői és irányítói) inspekción tartott, és a tárcája körébe tartozó bizottsági tagokkal személyesen vette fel az érintkezést. Elmagyarázta a rendelet főbb intézkedéseit, felvilágosította az általa meg tisztogató hivatal szerepéről, az ott uralkodó szellemről, elmagyarázta a tárgyalás módját, felszólította, hogy személyesen is igyekezzen tájékozódni hivataláról, megadta azoknak a személyeknek a nevét, akiktől megfelelő felvilágosításokat kaphat. Mivel ez a szóbeli beszélgetés nem a tárgyalások elkezdésének időpontjában történt, megbeszéltek, hogy mielőtt a tárgyalások megkezdődnek, még egyszer átbeszéljék az időközben felmerült kérdéseket és a tárcamegbízott átadja azoknak a listáját, akik abban a bizottságban elbírálásra kerülnek, megjelölve azoknak a személyét, akiket a Szakszervezeti Tanács utasítása alapján a bizottsági tagok el kell bocsájtania. Kihangsúlyozta minden tárcamegbízott, hogy csak a Szakszervezeti Tanács utasítása alapján járhatnak el az egyes bizottsági tagok. Semmiféle párt-utasítást el nem fogadhatnak, sőt a helyi Szakszervezeti csoport sem adhat nekik utasítást. Mindegyik bizottsági tagnak megmondták, hogy az adott utasításoktól való eltérés azonnali leváltást von maga után és a szakszervezeti fegyelem legnagyobb fokú megsértését, a munkásmozgalom elárlását jelenti. Végül a tárcamegbízott átnyújtotta a „Szakszervezeti Tanács Közigazgatási Kiküldötteinek nyomtatott utasítását” és felhívta a bizottsági tagok figyelmét, hogy ezt a 40 oldalas füzetet a legnagyobb gonddal tanulmányozzák.

A nyomtatott utasítás elsősorban a tisztogató politikai fontosságára mutat rá. Ebben a nyomtatott utasításban a rendelet és végrehajtási utasítás teljes szövege mellett részletes magyarázat is megtalálható. Népszerű formában írja elő a tárgyalás közben való leghelyesebb magatartást. Nincs olyan részlete a delegálástól a munka befejezéséig felmerülő összes mozzanatoknak, amelyekre ne adna a nyomtatott utasítás közérthető nyelven utasítást és magyarázatot. A 13. oldalon a „A tisztogató lebonyolításának menete” című fejezet megjelöli azokat a személyeket, hatáskörüket, akik a tisztogásban részt vesznek. A „delegálás” című bekezdésben a következőket írja: „A delegálást a megbízólevél és a kiküldött rendelkezésére bocsátott anyag átadásával a kiküldött ellenőre végzi.” A következő „Mit kap kézhez a kiküldött” bekezdésben majdnem egy teljes oldalon keresztül részletesen felsorolja az iratokat, amelyeket a bizottsági tagnak a munka megkezdése előtt kézhez kell kapnia. Ezek az iratok a következők: iratboríték, nyomtatott utasítás, az illető hivatal szervezeti táblázata, az illető hivatal alkalmazottainak névjegyzéke, a hivatal általános, politikai és működési szempontból történő jellemzése, a hivatal megtartandó és elbocsátandó, valamint esetleg közömbös alkalmazottairól szóló jegyzékek, amelyek a B-listázással kapcsolatos utasításul szolgálnak (kötelező erejükre nézve az iratboríték feljegyzése irányadó), kartotékok, egyéb adatok, egyes külön bejelentések, végül napi jelentési űrlapok. A 14. oldal napi jelentéstétel, ügyelet” című bekezdése a következőket mondja: „A kiküldött a kapott napi jelentés űrlapok felhasználásával működésének minden napjáról jelentést adni és azt haladéktalanul beadni tartozik.” Később „a jelentés a Szakszervezeti Tanács közigazgatási osztályának az iratborítékon feltüntetett helyiségében az ellenőrnek adandó át.” A füzet 6. oldalán a következőkben intézkedik a bizottsági tag utasításának módjáról: „A tisztogató bizottsági kiküldött kizárólag a Szakszervezeti Tanácstól fogadhat el utasításokat és kizárólag a Szakszervezeti Tanácsnak tartozik jelentéstételi kötelezettséggel.” Nehogy a tárgyalás során a bizottsági tagnak nehézségei támadjanak a rendelet szövegének megértése és áttekintése körül, a magyarázatot kívül a 36. oldalon „A tárgyalások sorrendje” című bekezdés a legrészletesebben előírja, hogy a tárgyalások során milyen sorrendben kell a bizottsági tagnak eljárni. Amennyiben valamely bizottsági tagnak a szóbeli és írásbeli utasítás után is kételyei maradnának, bármelyik nap bármelyik órájában részletes felvilágosítást kaphat a Szakszervezeti Tanács közigazgatási osztályán.

Magyarázat az „UTASÍTÁS”-hoz

Körülbelül az alkalmazottak 30%-os létszámcsökkenése van előirányozva. Ezt a csökkentést hatóságokként és karonként (kezelési, segédhivatali, fogalmazási, stb.) külön-külön kell megállapítani. Tehát a listákat is így külön-külön kell elkészíteni. Az elkészítés sorrendje az, hogy először a III. lista, utána az I. lista készüljön el külön-külön megfontolással, míg a II. lista az I. és a III. listába nem sorozott alkalmazottak hiánytalan felsorolásából adódik.

III. Listához:

A III. listánál a 30% elérése feltétlenül szükséges (akár a 100%-ot is elérheti). Ezenfelül igen fontos a felsoroltak sorrendje, mivel a 30%-nál csekélyebb arányú csökkentés esetén a sorrend lesz az alapja az elbocsátási javaslatnak. Ha a III. listánál a 30%-ot netán nem lehetne elérni, úgy a fennmaradó %-ot elsősorban a teljes szolgálati idejük eléréséhez közel állókból egyenlő feltételek esetén a szociális körülmények mérlegelésével kell feltölteni. A III. listára minden karból fel kell venni az „UTASÍTÁS” ide vonatkozó pontjai alá esőket és a többi között - igazolási eredménye tekintet nélkül - pld. azokat is, akik a felszabadító hadsereg elől hivatalukat odahagyva elmenekültek, vagy a felszabadítás után, amint lehetségessé vált, hivatali munkájukat nyomban meg nem kezdve az újjáépítést késleltették, továbbá azokat, akik a felszabadítás óta felröghatóan lényegesen kevesebb munkát végeztek, mint a fasiszta rendszer idejében, továbbá azokat, akik a felekkel, vagy munkatársaikkal való érintkezésben antiszociális magatartást tanúsítanak (rang- vagy osztálykülönbséget éreztető, méltóságos stb. címet használó, ezt követelő, vagy más ily szólító, stb.), továbbá azokat, akik szembe helyezkednek a munkásság törekvéseivel, a demokrácia törekvéseit helytelenítik, vagy nem támogatják (a hivatalvezető demokrácia ellenes ténykedése, vagy bármely más kifogásolható magatartása súlyosabb megítélés alá esik, mint pld. a segédtsített), továbbá azokat akik az igazolási eljárás céljára terhelő adatokat tudva nem szolgáltatnak, az igazolási, vagy fegyelmi eljárás során érdemtelennek kezdték, hivatásukban demokrácia ellenes személyeket felkarolnak, vagy érdeklükben közbenjárnak, akik jelen „B” lista alkalmából érdemtelen személyek meghagyása érdekében tevékenykednek, továbbá azokat, akik 1944. október 15-től a felszabadításig bármilyen jelentősebb új beosztást, vagy más előnyt (cím, kinevezést kaptak, illetőleg 1938. óta a felszabadításig nem rangsor szerűen előnyös kinevezéshez jutottak, továbbá azokat, akik a háború idején (1941-től) hivatalvezető, vagy politikai jelentőségű munkahely vezetői voltak, és e beosztásukat 1944. október 15.-e után is megtartották. - A hivatalfőnökök, vagy vezető állásban működő személyek a III. listára veendő, ha nem kifejezetten demokratikus szelleműek és erősen szociális érzésűek.

Az I. listához:

Bővítés: a szakmai munkaérték és rátermettség szempontjából kimagaslóak közül - részletes és meggyőző indoklással - a III. lista helyről az I. listára lehet venni (csak az I. listára, a II.-ra nem!) kivételesen azt, aki csekélyebb igazolási büntetést kapott, vagy a felszabadító seregek elől elmenekült ugyan, azonban hibáját, az újjáépítésben és a demokrácia kiépítésében nyilvános kiállással vállalt, kimagasló magatartással jövátette, és a népi demokrácia érdekében kívánatos a meghagyása. Ez az eset csak kivételes lehet, és vezetőre nem alkalmazható. - Ezzel szemben az I. listára semmi esetre sem lehet felvenni azt, aki munkásellenes, vagy szakszervezet ellenes magatartást tanúsított, vagy jelen elbíráláskor nem tagja a szakszervezetnek, noha személyére nézve szakszervezetből kizáró ok nem forog fenn. (ilyenekért ugyanis nem száll síkra a szakszervezet - Az I. lista % aránya nincs megállapítva, azonban túlzott (pld. 25%-nál nagyobb) kiszélesítése jelentőségét kétségessé teszi.

A II. listához:

A II. listára a III. és I. listára nem került összes személyek veendő, itt külön irányelvek nem szükségesek, minthogy azok az I. és III. listánál mondottakból adódnak. (Igazolásnál büntetett, szolgálati helyéről elmenekült, vagy demokratikus szempontból kifogás alá eső személyt természetesen nem lehet a II. listára felvenni.)

Általában:

Valamennyi szakszervezeti csoport a saját hatóságának teljes létszámát tartozik fegyelembe venni (távollévők, betegek, áthelyezés, nyugdíjazás alatt állókat is, persze a körülményeket feltüntetve.)

Az I. II. III. listát minden karról (fogalmazási, műszaki, segédhivatali, bírói, számvevőségi, altiszt, stb.) külön el kell készíteni. Nincs tehát helye annak, hogy pld. 30%-nál magasabb számú altiszt elbocsátásával 30%-nál kevesebb fogalmazó elbocsátását javasolják.

Az I. II. és III. listának a következő adatokat kell tartalmaznia:

Feliratul: hatóság:..... kar: a kar teljes létszáma

Tartalom: 1. sorszám, 2. név, 3. hivatali cím, 4. beosztás /vezető, előadó, stb./: 5. közszolgálatba lépés éve, 6. melyik szakszervezet tagja és belépés napja, 7. párttagság és belépés hónapja.

Ezek után következik a részletes indoklás a I. és III. listán szereplő minden személyről a tények és az esetről utaló tudomás szerzésének leírásával.

Az indoklásra igen nagy súlyt kell helyezni, azt tehát külön íven célszerű leírni.

A sorszámozásnál szigorúan ügyelni kell a III. listánál a súlyossági, az I. listánál az alkalmassági sorrendre, mert esetleg ezen múlik valakinek az eltávolítása. A sorrend kérdésében az irányadó tények súlyát ezek mérlegelésében a lelkiismeretes elmélyedés eredményét, egyenlő esetben a szociális szempontokat (család, rászorultság) kell érvényesíteni.

Valamennyi szakszervezeti csoport érezze át súlyos szakszervezeti köteletségét és a népi demokráciának tartozó felelősségét ebben a társadalomépítő munkában. Ennek a munkának az el nem végzése, az adott irányelveknek a meg nem tartása, a tények elhallgatása, vagy elfordítása a szakszervezetből való kizárást eredményezi, ezen felül szakszervezetünk az ilyen személyt központilag fogja a III. listára helyezni.

Kiemeljük, hogy abban az esetben is kötelező a legalább 30%-os III. lista elkészítése, ha ilyen arányú csökkentés várhatóan a hivatali munkavégzést hátráltatná: ha ugyanis a létszámapasztás miatt utóbb a munka visszaesése miatt netán létszámemelés elkerülhetetlenné válnék, erre az országos közalkalmazott-státusok munkaszükséglet szerint arányos megosztása során lehetőség fog nyílni.

Budapest, 1946. március hó 8.

Magyar Közalkalmazottak Országos
Szabad Szakszervezetének Vezetősége

I. Melléklet

Név: Szak:

A személyzeti osztály tölti ki:

Értékelési szám

Közigazgatási ágazat: Állás (alkalmazási minőség)

Szolgálati hely: fiz.oszt.....

Mióta áll közszolgálatban?

Mikor született?(év, hó, nap,)

ADATSZOLGÁLTATÓ LAP		Ha az igazolások során büntették, megállapította e kül-minősítő bizottság, hogy a demokratikus rend őszinte munkásának bizonyult?
Büntetőjogi felelősségem tudatában jelentem az alábbiakat:		
Az igazolási eljárás milyen eredménnyel végződött?	Igazolt	
1. Ha büntetésben részesült, mi a rövid indoklás?	feddés, súlyosabb büntetés	
2. A nyilas uralom alatt álló nyugat Magyarországra távozott e? (zárt kötelékben távozó katonák nem töltik ki)	igen - nem	
3. A német visszavonulás idején elhagyta-e az ország területét? Zárt katonai alakulatban?	igen - nem	
4. Milyen politikai párt tagja volt 1920-tól	igen - nem	
1944-decemberéig? Tisztséget viselt e?	igen - nem	
4/a. Tagja volt-e a Keleti Arcvonal B. E-nek, a Zsidókutató Intézetnek, az Ébredő Magyarok Egyesületének?		
4/b. Tagja volt-e a Volksbundnak, vagy más német katonai, vagy rendfenntartó alakulatnak?	igen - nem	
4/c Magyarosított nevének volt német hangzású nevére való visszaválttatást kért e?	igen - nem	

5. A közszolgálata:	5 évnél kevesebb 30 évnél több	
6. Az 1946 évben betölti-e a hatvanadik életévét?	igen - nem	
7. Ha az állami V (székesfővárosi III.) vagy ennél magasabb fizetési osztályban van, jelenleg vezető állást tölt e be?	igen - nem	
8. Ha 30 évnél fiatalabb nő: szüleivel lakik e? Szüleinek van e jövedelme?	igen - nem	
9. Vele közös háztartásban élő férjének van-e jövedelme?	igen - nem	
10. A bejelentőnek vagy házastársának van-e földbirtoka?hold	
11. Hány családtag után részesül családi pótlékban?cstag	
12. A felszabadulás után szolgálati helyén nyomban jelentkezett e?	igen - nem	
		Az 1-12. adatok összege

.....1946. április.....án

.....
az adatszolgáltató aláírása

A fenti adatok valóságát igazolom:

.....

A hivatalfőnök aláírása

I. A kartári minősítés eredménye a II. melléklet szerint átszámítva: + -

II. A hivatalvezető minősítése:

III. A hivatalvezető minősítése:

Az I-III alatti minősítések összege:

Az I-III alatti minősítések középátlaga:

Megjegyzések: PI. fogalmazási, adóhivatali, számvevőszéki, községi jegyzői, stb. szak.

PI. belügyminisztériumi, pénzügyi külső, bírói, rendőrségi, székesfővárosi közigazgatási stb.

A hivatalfőnök tölti ki.

A hivatalfőnök „igen” szót ír be, ha a/1946 M.E. sz. rendelet 6.§-a alapján alakult külön minősítő bizottság közlése szerint megállapítható, hogy az alkalmazott a demokratikus rend őszinte munkásának bizonyult, a felszabadulás óta.

A közigazgatás demokratikus felrészítése végett a felszabadulás óta alkalmazott személyek nem töltik ki.

•II. melléklet a/1946. M. E. számú rendelethez.

Megjegyzés:

A jelen táblázatban feltüntetett értékelési számokat

Értékelési számok az adatszolgáltató lap 1-11 rovathoz:

1. feddés: -5 súlyosabb büntetés -10
2. ha nyugat Magyarországra távozott: -10
3. ha Németországba távozott: -15
ha mint katona távozott zárt alakulatban: 10
4. ha MÉP párttag volt 5
más szélsőjobboldali párt tagja volt: -15
ha valamelyik fasiszta párt tagja volt: -15
ha tisztséget is viselt, még :-3
ha 4/a-alatti egyesület tagja volt: -10
ha 4/b- alatti tag volt: -25
ha 4/c ha nevét visszanevetesítette: 25
5. Ha a közszolgálata 5 évnél kevesebb, vagy 35 évnél több, vagy -5
6. 60. életévét betöltötte: -5
7. Ha 30 évnél fiatalabb nő jövedelemmel bíró szüleinél lakik, vagy: 5
8. Ha a nő férjének jövedelme van: 5
9. Ha az ingatlan 2-5 hold: -3
Ha az ingatlan 5-10 hold: -5
Ha az ingatlan 10 holdnál nagyobb: -10
Ha az ingatlan 30 holdnál nagyobb: -15
10. Ha vezetői állásban vezető helyett nem tölt be: -8
11. Minden családi pótlék /egyenkint/: +1
a 3 és ezen felüli családi pótlék után ezen felül egyenkint további: +1
12. Ha a felszabadulás után nyomban jelentkezett: +2

Megjegyzés:

Ha az igazolás során a 2-4 pont alatti körülmények miatt kapott büntetést csak a kedvezőtlenebb értékelést kell feltüntetni. /Pl. ha az igazolás során azért feddték meg, mert szélsőjobboldali párttag volt, ez utóbbi értékelése /-10/ kell csak feltüntetni, ha pedig azért kapott feddésnél súlyosabb büntetést, mert MÉP tag volt, az igazolási értékelést kell feltüntetni (-109)

A közigazgatás demokratikus felfrissítésére alkalmazott személyekre nem vonatkozik!

De ha az igazolások során vezetői állásra alkalmatlannak minősítették nem ezt, hanem csak az igazolási értékelési számot kell feltüntetni.

A Kartársi minősítési értékelési számai:

A minősítő kartársak által az alkalmazott neve mellé írt számokat (1-10) össze kell adni és a minősítők számával el kell osztani. (pl. 20 minősítő által adott számok összege: 112, akkor $112:20=5.6$)

Az így nyert összeg a minősítési szám.

- Ha a minősítési szám 1,0 - 1,5 az értékelési szám: -10
Ha a minősítési szám 1,6 - 2,0 az értékelési szám: -8
Ha a minősítési szám 2.1 - 2.5 az értékelési szám: -6
Ha a minősítési szám 2.6 - 3,0 az értékelési szám: -4
Ha a minősítési szám 3.1 - 3,5 az értékelési szám: -2
Ha a minősítési szám 3.6 - 4,0 az értékelési szám: -
Ha a minősítési szám 4.1 - 4.5 az értékelési szám: +2
Ha a minősítési szám 4.6 - 5 az értékelési szám: +4
Ha a minősítési szám 5.1 - 5,5 az értékelési szám: +6
Ha a minősítési szám 5.6 - 6,0 az értékelési szám: +8
Ha a minősítési szám 6.1 - 6,5 az értékelési szám: +10
Ha a minősítési szám 6.6 - 7,0 az értékelési szám: +12
Ha a minősítési szám 7.1 - 7,5 az értékelési szám: +14
Ha a minősítési szám 7.6 - 8,0 az értékelési szám: +16
Ha a minősítési szám 8.1 - 8,5 az értékelési szám: +18
Ha a minősítési szám 8.6 - 9,0 az értékelési szám: +20

Ha a minősítési szám 9.1 - 9,5 az értékelési szám: +22

Ha a minősítési szám 9.6 - 10 az értékelési szám: +24

Jelzet: PIL XII/1/6. 213. ő. e. - Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár, Szakszervezetek Központi Levéltára. Szakszervezeti Tanács (SZT), SZT apparátus. Az igazoló bizottságok és B-lista bizottságok szakszervezeti tagjai számára készült feljegyzések, útmutatók.

Címkék:

[B-listázás](#) ^[3]

[szakszervezet](#) ^[4]

[Magyar Kommunista Párt](#) ^[5]

[Rákosi Mátyás](#) ^[6]

[közigazgatás](#) ^[7]

[1946](#) ^[8]

Kiadás: 11. évfolyam (2011) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/hogyan_zajlottak_a_letszamcsokkentések_1946ban.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/hogyan_zajlottak_a_letszamcsokkentések_1946ban.html

[2] https://www.archivnet.hu/..tinymce/jscripts/tiny_mce/plugins/paste/blank.htm%23_ftn14

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/b-listazas>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szakszervezet>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-kommunista-part>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi-matyas>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kozigazgatas>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1946>